

Nr 106.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående anslag till ortopediska institutet; given Stockholms slott den 14 mars 1924.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

G. Malm.

Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars 1924.

Närvarande:

Statsministern TRYGGER, ministern för utrikes ärendena friherre MARKS VON WÜRTEMBERG, statsråden MALM, EKEBERG, BESKOW, MALMROTH, HASSELROT, STRIDSBERG, LÜBECK, CLASON, WOHLIN, PETERSSON.

Efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet anför chefen för socialdepartementet, statsrådet Malm, följande:

Vid anmälan den 2 januari 1924 av anslagsbehoven under riksstatens för budgetåret 1924—1925 femte huvudtitel anförde jag, under punkt 88, be-
träffande anslag till ortopediska institutet i Stockholm:

Sedan många år är i riksstaten uppfört ett ordinarie bestämt anslag till understöd åt ortopediska institutet i Stockholm. Under senare tid har anslaget utgått med 8,250 kronor för år.

Förslag föreligger för närvarande, att det till ifrågavarande institut nu utgående ordinarie anslaget i stället skulle från och med den 1 juli 1924 utgå till karolinska mediko-kirurgiska institutet, i samband varmed berörda anslag skulle med oförändrat belopp överföras till riksstatens åttonde huvudtitel.

Då emellertid detta spörsmål ännu är föremål för utredning får jag hem-

ställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att i avbidan på den proposition i ämnet, som kan varda riksdagen förelagd, i riksstaten beräkna det ordinarie anslaget till ortopediska institutet med oförändrat belopp, 8,250 kronor.

Jag anhåller nu att ånyo få anmäla berörda fråga för Kungl. Maj:t.

Vid ortopediska institutet givas teoretiska och praktiska undervisningskurser i ortopedi och sjukgymnastik åt läkare och medicine studerande. Av institutet meddelas härjämte åt allmänheten sjukgymnastisk och ortopedisk behandling, vilken i viss omfattning är kostnadsfri. Rörande institutets uppkomst och utveckling har inom ecklesiastikdepartementet utarbetats en detaljerad framställning, för vilken jag här nedan torde få redogöra.

Gymnastiskt-ortopediska institutet begynte sin verksamhet i oktober 1827 under namn av »Josefinas institut». Dess ändamål förklarades då vara att återställa kroppsdaning, hälsa och växtkraft hos lytta, vanskapliga och sjukliga barn. Ehuru institutets grundläggare, professor N. Åkerman, även med betydande personliga uppoffringar sökte bereda medel till institutets underhåll, nödgades detsamma fastställa den för dåtida förhållanden ansenliga avgiften av 150 riksdaler banko i kvartalet per patient, en inkomst, som oaktat stiftelsen togs i anspråk av ett ganska stort antal personer, likväl ej förslog till dess förvaltning och än mindre medgav, att avgifterna kunde sänkas ens för mindre bemedlade patienter.

Då under sådana förhållanden vid 1828—1829 års riksmöte motion väcktes om beviljande av statsunderstöd till stiftelsen, visade det sig, att riksdagen tillfullo uppskattade densammans ändamål, vars befordrande man ansåg lika mycket tillhöra staten som den enskilde. Riksdagen förklarade fördenskull, att Josefinas institut borde åtnjuta något allmänt understöd, intilldess detsamma hunnit bliva mera känt och begagnat samt vunnit ett så vidsträckt förtroende, att detsamma av egna inkomster kunde vidmakthållas och utvidgas. Till uppmuntran av det nit för inrättningens framgång och organisation, som Åkerman ådagalagt, tilldelades honom en gratifikation av 1,333 riksdaler 16 skilling banko såsom någon ersättning för de kostnader, han enskilt vidkänts för inrättandet av stiftelsen. Vidare anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t måtte — för att sätta inrättningen i tillfälle att emottaga och vårda några fattiga kostnadsfritt eller några mindre bemedlade emot en efter deras förmåga lämpad lägre avgift samt för institutets vidmakthållande och utvidgande — anvisa årligen 1,500 riksdaler banko att redovisas av föreståndaren inför sundhetskollegium. Kungl. Maj:t utfärdade sedermera bestämmelser i överensstämmelse härmed. Ehuru institutet med framgång fortsatte sin verksamhet, vållade emellertid de med verksamhetens bedrivande förenade kostnaderna, att densamma under år 1833 måste nedläggas. Då enskilda motionärer vid 1833—1834 års riksdag ånyo sökte utverka statsmakternas stöd åt företaget, avslög riksdagen denna hemställan, enär inrättningen icke utan ganska betydliga bidrag skulle kunna ånyo organiseras, vadan det syntes lämpligare, att densamma, tills vidare överlämnades åt den enskilda omtanken och välgörenheten. Åkerman, som likväl fullföljde verksamheten i patienternas hem, lyckades ock år 1837 genom tillfälligt understöd och egna rastlösa, med stora uppoffringar förbundna ansträngningar, återupprätta stiftelsen, som nu ånyo tillgodosågs med lämplig lokal och materiel och som åter med än större framgång upptog sina humanitära

strävanden. En fond av donerade medel bildades i samband därmed till bekostande av ortopediskt bandage åt obemedlade, den s. k. *fattigfonden*, för vars förvaltning en *direktion* tillsattes.

Vid 1840—1841 års riksdag motionerades åter om statsanslag åt institutet. Riksdagen medgav nu, att intill nästa riksmöte till institutet finge årligen utgå ett anslag av 1,500 riksdaler banko, att ställas under förvaltning av direktionen för fattigfonden och med redovisningsskyldighet inför sundhetskollegium samt under förbehåll, att minst tre fattiga patienter vid institutet erhöle friplatser och en yngre läkare av Åkerman antoges för att biträda honom och av honom undervisa i den ortopediska läkarkonsten för att sålunda utbildas att en gång efter Åkerman kunna bliva institutets föreståndare. Slutligen beviljades åt Åkerman personligen ett årligt anslag av 500 riksdaler banko att utgå intill nästa riksdag. Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser i överensstämmelse härmed.

1844—1845 års urtima riksdag beviljade samma belopp att årligen utgå från allmänna indragningsstaten såsom understöd åt Åkerman för hans återstående dagar. Däremot förekom å denna riksdag icke frågan om understöd åt institutet. Sedan på 1847—1848 års riksmöte sistberörda ärende ånyo upptagits motionsvägen, beslöt riksdagen att till understöd för institutet, som nu skulle komma att ledas av en utav Åkerman utbildad föreståndare, anvisa ett årligt anslag av 1,500 riksdaler banko, att utgå under den tid, för vilken den skedda statsregleringen bleve gällande. Därvid ställdes som villkor, att medlen skulle uppbäras, förvaltas och i överensstämmelse med vad i avseende på statsmedel i allmänhet vore stadgat, redovisas av direktionen för fattigfonden under överinseende av sundhetskollegium samt att förbindelse skulle råda för institutets föreståndare att vid dess gymnastik hålla fyra friplatser för medellösa patienter och att utom inrättningen kostnadsfritt lämna ortopedisk behandling åt tre sådana patienter. Från och med år 1849 upptogs ifrågavarande anslag i riksstaten under åttonde huvudtiteln. I enlighet med riksdagens beslut fastställde Kungl. Maj:t nu bestämmelser för stiftelsen.

Vid 1850—1851 års riksdag bifölls en Kungl. Maj:ts framställning att samma understöd intill nästföljande riksdag måtte utgå på förut bestämda villkor. För att bereda flera medellösa, som därav kunde vara i behov, utväg att begagna denna välgörande inrättning samt med avseende å vikten därav, att yngre läkare lämnades tillfälle att vinna insikt i den kurativa metod, som vid berörda institut användes, anvisade emellertid riksdagen nu ytterligare 1,000 riksdaler banko årligen under villkor, att en biträdande läkare skulle av föreståndaren vid institutet antagas, lönas och undervisas i medicinsk gymnastik och ortopedi, på det institutets verksamhet icke måtte avbrytas i händelse av föreståndarens sjukdom eller frånfälle m. m.; att föreståndaren skulle vara förpliktad att åt alla de läkare, som ville praktiskt studera den ortopediska och medicinska gymnastiken, lämna fritt tillträde till densamma på alla de timmar, som den manliga personalen gymnastiserades, samt att därvid tillhandagå dem med nödiga upplysningar. Vidare föreskrefs i samband med anslaget ökning, att friplatsernas antal vid gymnastiken skulle förhöjas från 4 till 7 och att 3 patienter skulle erhålla kostnadsfri ortopedisk vård utom institutet, i likhet med vad som dittills skett, samt att det skulle åligga föreståndaren ej mindre att med råd och bandagers applicerande vara behjälplig de patienter, som komme i åtnjutande av bandager från institutets fattigfond, än även att till sundhetskollegium före januari månads utgång varje år inlämna rapport över de patienter, som under

det nästförflyttna året blivitt på statens bekostnad vid inrättningen behandlade. Kungl. Maj:t utfärdade den 17 januari 1852 bestämmelser för institutet i enlighet med riksdagens beslut.

Vid 1853—1854 års riksdag beviljades samma anslag av 2,500 riksdaler banko på enahanda grunder till ifrågavarande ändamål. Samtidigt som under de närmast följande åren antalet patienter, som behandlades å institutet, tillväxte ävensom allmänhetens sålunda visade förtroende tillfullo motsvarades av de genom behandlingen vunna resultaten, visade det sig, att de medel institutet hade att påräkna, under dåvarande förhållanden icke försloge att jämte de statsbidrag, som lämnats, betäcka de för institutet oundgängligen erforderliga utgifter för hyra m. m. och för avlönande av de vid institutet tjänstgörande biträden. På grund, bland annat, härav fann sig 1856—1858 års riksdag äga giltig anledning att förhöja det dittillsvarande anslaget till institutet. Detta hade, som nämnt, dittills årligen utgått med 2,500 riksdaler banko, en summa, som vid den vid denna tid skeende myntregleringen kom att motsvara ett belopp av 3,750 riksdaler riksmünt. Sistnämnda belopp höjdes nu med 4,500 riksdaler riksmünt eller till 8,250 riksdaler, mot förbindelse för föreståndaren att vid institutet emottaga och kostnadsfritt vårda minst 15 obemedlade patienter samt under de villkor i övrigt, som för statsanslagets åtnjutande förut varit bestämda, blott med den förändring av tiden för avgivande av årsrapport, som institutets föreståndare förut varit skyldig innan januari månads slut avlämna till sundhetskollgium angående de under nästföregående år på statens bekostnad behandlade patienterna, att densamma utsträcktes till påföljande mars månads utgång. Bestämmelser i ämnet gävos i enlighet härmed av Kungl. Maj:t den 17 juni 1858. Anslaget har sedermera årligen utgått på oförändrade villkor och till oförändrat belopp.

Kungl. Maj:t äskade alltjämt anslag för ändamålet särskilt för varje statsreglering. Jämte de ovan berörda kungl. brev, som i ämnet utfärdats till sundhetskollgium åren 1852 och 1858, har även såsom grund för institutets senare verksamhet tjänat ett kungl. brev av den 11 december 1863. År 1867 beslöt emellertid riksdagen på Kungl. Maj:ts förslag, att anslaget därefter skulle beviljas att fortfarande utgå med oförändrat belopp, varigenom det erhöile karaktären av ordinarie anslag. Beträffande det sålunda bestämda anslaget till institutet må för den följande tiden — fränsett den omständigheten, att sundhetskollgium omorganiserats och ersatts av medicinalstyrelsen — bringas i erinran, att sagda anslag från och med år 1902 utgick under sjätte huvudtiteln för att i staten för år 1921 och följande år uppföras under femte huvudtiteln. I enlighet med Kungl. Maj:ts förslag har riksdagen även för budgetåret 1923—1924 upptagit sagda ordinarie anslag till oförändrat belopp av 8,250 kronor.

I skrivelse den 10 mars 1922 hemställde direktionen för gymnastiskt-ortopediska institutet — såsom direktionen för ovannämnda fattigfond sedan mitten av 1800-talet benämnes — att Kungl. Maj:t ville medgiva, att det till institutet för närvarande utgående anslaget å 8,250 kronor måtte i stället utgå till karolinska mediko-kirurgiska institutet mot skyldighet för detta institut att full-

göra de villkor, som föreskrivits för anslaget åtnjutande. I händelse av bifall till berörda framställning borde den ovannämnda s. k. fattigfonden, som nu uppginge till omkring 20,000 kronor, överlämnas till karolinska mediko-kirurgiska institutet att förvaltas i enlighet med det därmed avsedda ändamålet, bekostande av ortopediska bandage åt obemedlade, och redovisas å särskilt konto i institutets räkenskaper. Till stöd för denna sin framställning anförde direktionen i huvudsak följande:

Från och med år 1851 har det ålegat institutet att för intresserade vara en praktisk skola i ortopedi och sjukgymnastik, vilken uppgift under anstaltens vidare utveckling vidgats därhän, att en ganska avsevärd procent av svenska läkare vid detta institut kunnat genomgå ordnade kurser i mecano-terapiens teknik och indikationer; särskilt har i detta hänseende institutets nuvarande, sedan år 1888 anställde föreståndare, professor Anders Wide inlagt stora förtjänster, i det han årligen givit två kurser i ortopedi, medicinsk gymnastik och massage. Denna del av institutets verksamhet måste anses hava varit till stort gagn för den praktiska läkarutbildningen inom landet och synes vara förtjänt av ytterligare utveckling. Då det emellertid under nuvarande förhållanden tillkommer institutets föreståndare att utöva denna verksamhet på egen ekonomisk risk, allenast mot åtnjutande av det till institutet utgående statsanslaget, vars belopp i nuvarande penningvärde icke kan anses innebära tillräcklig trygghet för verksamhetens uppehållande, synas särskilda åtgärder böra vidtagas för att denna ur allmän synpunkt synnerligen gagnande verksamhet skall kunna fortgå och ytterligare utvecklas. Det synes därför synnerligen önskligt, att ifrågavarande verksamhet övertages av karolinska institutet, som enligt direktionens mening erbjuder de bästa garantierna för uppehållande och utveckling av den ifrågavarande undervisnings- och utbildningsverksamheten.

Gymnastikt-ortopediska institutets övriga verksamhetsgrenar, som under dess första verksamhetstid otvivelaktigt fyllt ett stort behov, torde numera på grund av de i hög grad förändrade förhållandena spela en mindre roll. Möjligheterna att inom Stockholm erhålla mecano-terapeutisk behandling hava nämligen sedan dess högst väsentligt förbättrats för allmänheten av alla klasser. Massage-gymnastiska institut av olika omfång konkurrera nu i stort antal med enskilda gymnastikdirektörer och massörer om sådan behandling. Vid de stora sjukhusen och deras polikliniker anställas alltmera allmänt skickliga gymnaster, som i stor utsträckning lämna kostnadsfri dylik behandling åt obemedlade vid sidan av de polikliniker, villka för undervisningsändamål måste upprätthållas vid de statsunderstödda eller enskilda utbildningsinstituterna för gymnaster. De stora framgångar, som massage- och gymnastikbehandlingen sålunda kan uppvisa, kunna dock knappast mäta sig med den utveckling, ortopedien genomgått under de senaste årtiondena, och som tagit sig uttryck i skapandet av ett flertal stora anstalter i vårt land, där ortopedisk verksamhet av hög rang bedrives. I jämförelse med nu omnämnda förhållanden är den omfattning, vari det gymnastikt-ortopediska institutet nu meddelar kostnadsfri sjukgymnastik och ortopedisk behandling mindre betydande, och torde denna institutets verksamhet kunna avsevärt vidgas, därest institutet uppgår i en institution, med de större möjligheter, som i detta avseende stå karolinska institutet till buds.

Institutets ifrågavarande uppgifter synas utan större svårighet kunna uppfyllas av det karolinska institutet. Det åligger det gymnastikt-ortopediska institutet att emottaga och kostnadsfritt vårda minst femton obemedlade pa-

tienter och att meddela tre patienter kostnadsfri ortopedisk vård utom institutet varjämte »föreståndaren skall ej mindre med råd och bandagers applicerande vara behjälplig de patienter, som komma i åtnjutande av bandager från institutets fattigfond, än även till Kungl. Sundhetskollegium årligen inlämna rapport över de patienter, som under det sistförflutna året blivit på statens bekostnad vid inrättningen behandlade». Gymnastisk och ortopedisk behandling meddelas å karolinska institutets kliniker i vida större utsträckning än vad fallet någonsin varit å det gymnastiskt-ortopediska institutet, vadan således karolinska institutet icke torde hava några som helst svårigheter att åtaga sig de förpliktelser, som i detta avseende äro förenade med det gymnastiskt-ortopediska institutets övertagande.

I skrivelse till direktionen för det gymnastiskt-ortopediska institutet den 24 februari 1922, vilken skrivelse bifogats direktionens nyssberörda framställning, hade karolinska institutets lärarkollegium dels förklarad, att från kollegiets sida intet hinder mötte för den föreslagna anordningen, dels ock därjämte framhållit, att ett sålunda till karolinska institutet överflyttat gymnastiskt-ortopediskt institut borde kunna bliva av en mycket stor betydelse som karolinska institutets gymnastiska institution med möjlighet att ordna tillfredsställande undervisning vid karolinska institutet i sjukgymnastik m. fl. viktiga terapiformer — ett länge närt önskemål.

Medicinalstyrelsen och universitetskanslern förmålde sig i infortrade utlåtanden av respektive den 6 och den 19 juli 1922 icke hava något att erinra emot bifall till förevarande framställning. Genom beslut den 2 februari 1923 förklarade emellertid Kungl. Maj:t sig icke finna framställningen föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Den ståndpunkt, som Kungl. Maj:t då intog till frågan om det ortopediska institutet, torde till väsentlig del hava berott därpå, att några mera bestämda riktlinjer icke förelågo för dess verksamhet efter dess förläggande under karolinska institutet.

*Direktionen
vid
ortopediska
institutet
den 30 maj
1923.*

I skrivelse den 30 maj 1923 har direktionen förnyat sin framställning och anhållit, att anslaget måtte från och med den 1 oktober 1924 utgå till karolinska institutet. Direktionen yttrar nu:

För år 1923 har direktionen lyckats att genom den nuvarande föreståndarens, professor A. Wide, tillmötesgående upprätthålla institutets verksamhet under Wides ledning. Då Wide, som redan av 1921 års riksdag på Kungl. Maj:ts förslag beviljades pension efter sin avgång som institutets föreståndare, och som nu är 69 år, uttalat sin bestämda önskan att den 1 oktober 1924 lämna denna sin befattning, har direktionen — med vetskap om svårigheten eller omöjligheten att finna en ny kompetent föreståndare, som är villig att mot uppberandet av det sedan 1858 oförändrat utgående statsanslaget påtaga sig därmed förenade åligganden — ej sett annan utväg än att förnya sin förra hemställan med hänvisande till i bilagda skrivelser då lämnad utredning och motivering. Direktionen tvekar så mycket mindre härutinnan, som den vågar tro att det ändamål, för vilket ett statsanslag fortfarande är av största vikt, nämligen för befordrandet av en ordnad undervisning för blivande läkare i medicinsk rörelsebehandling, gymnastik och massage, numera skulle tillgodoses vida bättre,

om sådan undervisning förlades till ett stort kliniskt centralsjukhus, än om densamma skulle som hittills bestridas vid ett gymnastiskt institut, vilket ekonomiskt måste till största delen uppbäras av ett betalande klientel.

Medicinalstyrelsen har i utlåtande den 27 juli 1923 tillstyrkt framställningen.

I infortrat yttrande den 29 september 1923 anför karolinska institutets lärarkollegium i ämnet följande:

Med hänvisning till lärarkollegii skrivelse till direktionen den 24 februari 1922 får lärarkollegiet ånyo framhålla betydelsen av att den föreslagna åtgärden nu vidtages. I likhet med direktionen vill lärarkollegiet framhålla, huru på grund av senare tiders utveckling av ifrågavarande läkemetoder och deras allt vidsträcktare användning på sjukhusen och på grund av tillkomsten av specialavdelningar och anstalter för ortopedisk behandling och sjukvård, det med ifrågavarande anslag förenade åtagandet att bereda avgiftsfri ortopedisk behandling åt ett mindre antal obemedlade patienter kommit att alldeles träda i bakgrunden, varemot åtagandet att giva viss undervisning åt karolinska institutets lärjungar fått större betydelse. Skulle, såsom direktionens framställning giver anledning att befara, gymnastiskt-ortopediska institutet upphöra med sin verksamhet, skulle i och med detsamma en sedan länge åt karolinska institutets lärjungar meddelad undervisning i sjukgymnastik m. m. utan vidare upphöra. Denna undervisning, som är nödvändig och som kräver utvidgning och förbättring, måste då åstadkommas på annat sätt; nya anordningar måste vidtagas, vilka skulle kräva alldeles nya anslag på institutets stat. Det finnes ingen anledning att antaga, att det skulle vålla statsverket mindre kostnader att nu söka på annat sätt ordna denna viktiga undervisningsfråga. Om, som direktionen föreslagit, den statligt understödda verksamheten å gymnastiskt-ortopediska institutet med anslag och åtaganden övertages av karolinska institutet, uppkommer intet avbrott i en sedan lång tid åt institutets studerande given undervisning i viktiga behandlingsmetoder och densamma kan fortsätta utan att nya krav ställas på statsverket. Det synes under sådana förhållanden som om den av direktionen föreslagna åtgärden är den bästa som för närvarande kan vidtagas för upprätthållandet av undervisningen i sjukgymnastik och massage, varför lärarkollegiet på det kraftigaste vill tillstyrka direktionens förslag.

Direktionens framställning förordades av universitetskanslern i skrivelse den 17 oktober 1923.

Därefter inkom direktionen med en till chefen för ecklesiastikdepartementet ställd skrivelse av sist angivna dag, däri direktionen med anledning av lärarkollegiets nyss berörda yttrande anförde följande:

I lärarkollegiets yttrande heter det bland annat, att »det med ifrågavarande anslag förenade åtagandet att bereda avgiftsfri ortopedisk behandling åt ett mindre antal obemedlade patienter kommit att alldeles träda i bakgrunden, varemot åtagandet att giva viss undervisning åt karolinska institutets lärjungar fått större betydelse».

Då av berörda uttalande möjligen skulle kunna dragas den slutsatsen, att gymnastiskt-ortopediska institutet uraktlåtitt att i full utsträckning meddela den avgiftsfria ortopediska behandling, som är föreskriven såsom villkor för det till institutet utgående statsanslaget, har direktionen för institutet ansett

Medicinalstyrelsen.

Karolinska institutets lärarkollegium den 29 sept. 1923.

Universitetskanslern den 17 okt. 1923.

Direktionen för institutet den 17 okt. 1923.

sig böra framhålla, att sagda villkor städse blivit uppfyllt, och att antalet fripatienter i allmänhet betydligt överstigit det i villkoren föreskrivna minimumantalet.

Institutets undervisande verksamhet har under den gångna tiden erhållit ökad betydelse, vilket torde framgå av att antalet deltagare i undervisningskurserna varit i ständig ökning, parallellt med ökningen av karolinska institutets lärjungeantal. Kurser i medicinsk och ortopedisk gymnastik samt massage infördes av nuvarande föreståndaren för gymnastiskt-ortopediska institutet år 1887 och ha sedan årligen fortgått.

Genom remiss den 6 november 1923 anmodades kanslern att skyndsamt dels från karolinska institutets lärarkollegium inhämta yttrande, huru, därest verksamheten vid gymnastiskt ortopediska institutet skulle övertagas av karolinska institutet, enligt lärarkollegiets mening undervisningen för blivande läkare i medicinsk rörelsebehandling lämpligen borde ordnas, vilka anslagsbelopp för ändamålet erfordrades samt vilka åtgärder och bestämmelser i övrigt kunde finnas påkallade, dels ock till Kungl. Maj:t överlämna detta yttrande jämte det utlåtande, som kanslern kunde finna anledning avgiva i ämnet.

I anledning härav anförde lärarkollegiet i skrivelse den 22 november 1923 följande:

*Karolinska
institutets
lärar-
kollegium
den 22 nov.
1923.*

Den ifrågavarande undervisningen synes lärarkollegiet böra anordnas dels såsom kurser av lämpligt omfång, förslagsvis 2 à 3 om året, dels i form av assistenttjänstgöring vid den avdelning för gymnastik, som för ändamålet torde vara nödvändigt inrätta vid serafimerlasarettet. Denna avdelning bör ställas under överinseende av professorn i ortopedi samt förestås av en biträdande lärare i medicinsk rörelselära. Till kurserna böra de medicinska kandidater, som fullgöra sin tjänstgöring i medicin och kirurgi vid karolinska institutet, äga företräde. Varken kurserna eller assistenttjänstgöringen böra tills vidare göras obligatoriska.

Det anslag, som hittills utgått till gymnastiskt-ortopediska institutet, synes lärarkollegiet tillräckligt för att bestrida omkostnaderna för ovan omnämnda undervisning, varför icke några ytterligare anslag synas kollegiet behöva ifrågakomma. Anslaget bör enligt kollegiets mening användas på följande sätt. Den biträdande läraren erhåller samma löneförmåner som den biträdande läraren vid serafimerlasarettets otiatriska poliklinik, d. v. s. 3,000 kronor med därpå löpande dyrtidstillägg, för närvarande 1,140 kronor. Återstoden torde behövas för anskaffande och underhåll av undervisningsmateriell och övningsapparelj, förbrukningsartiklar och mera sådant samt till arvode åt serafimerlasarettets sjukgymnaster för erforderligt biträdande vid undervisningen.

De åtgärder och bestämmelser, som för ändamålet i övrigt synas nödvändiga, äro dels utfärdande av instruktion för den biträdande läraren, vilken instruktion lärarkollegiet torde böra upprätta och för godkännande överlämna till kanslersämbetet, dels ett avtal emellan lärarkollegiet och direktionen för serafimerlasarettet angående såväl upplåtande av lokal, undervisningsmateriell m. m., som anordnande av samarbete mellan lasarettets gymnaster och den nyss omnämnda biträdande läraren.

Slutligen vill lärarkollegiet beträffande den s. k. bandagefonden, vilkens avkastning skall användas till anskaffande av proteser och dylikt för obemed-

lade och mindre bemedlade, framhålla, att denna fond synes lärarkollegiet böra förvaltas av karolinska institutet och dess avkastning bör fördelas i mån av behov mellan institutets bägge kirurgiska kliniker.

Det vid ortopediska institutet befintliga biblioteket bör enligt lärarkollegiets mening tillfalla karolinska institutet, antingen dess bibliotek eller dess ortopediska klinik, varom lärarkollegiet anhåller att senare få ingå med närmare förslag.

Sedan kanslern i skrivelse den 8 december 1923 förklarar sig icke hava något att tillägga till vad lärarkollegiet nu senast anfört, har direktionen över serafimerlasarettet i infortrat yttrande av den 17 december 1923 i ämnet yttrat följande:

Universitetskanslern den 8 dec. 1922.

Direktionen är villig att förhandla med karolinska institutet om avtal angående ordnande av undervisning i medicinsk rörelsebehandling vid serafimerlasarettet på basis av det förslag härtill, som innehålles i lärarkollegiets till kanslern ställda skrivelse av 22 november 1923.

Direktionen över serafimerlasarettet.

Direktionen vill därjämte göra följande erinringar: Serafimerlasarettet har sedan länge en särskild avdelning för gymnastik, vadan en dylik icke för här ifrågavarande syfte behöver nyinrättas. De lokaler, i vilka denna avdelning är inrymd, äro emellertid i knappaste laget redan för nuvarande förhållanden och det torde icke vara möjligt att, på sätt lärarkollegiet tänkt, anordna assistenttjänstgöring för de studerande i medicinsk gymnastik utan avsevärt vidgat utrymme för nämnda avdelning. Däremot kan redan nu utan svårighet den ifrågasatta kursundervisningen anordnas med anlitande av någon av serafimerlasarettets föreläsningssalar.

I infortrat utlåtande den 27 februari 1924 har statskontoret anfört följande. *Statskontoret.*

Mot förslaget att karolinska mediko-kirurgiska institutet skulle övertaga ortopediska institutets verksamhet, när detta under loppet av innevarande år komme att nedläggas, syntes intet vara att erinra. Emellertid torde den nu föreliggande utredningen i ämnet icke vara så fullständig, att på densamma kunde grundas ett definitivt beslut beträffande sagda överflyttning. Särskilt ville statskontoret framhålla, att upplysningar saknades, huru det efter överflyttningen skulle ordnas med den avgiftsfria behandling, som för närvarande utgjorde en av de viktigaste sidorna av ortopediska institutets verksamhet. Enligt statskontorets förmenande borde denna fråga regleras genom det tilltänkta avtalet mellan lärarkollegiet vid karolinska institutet och serafimerlasarettet om den ortopediska behandlingens överflyttande till sagda sjukhus m. m.

Emellertid framginge av handlingarna i ärendet, att ortopediska institutet skulle fortsätta sin verksamhet till den 1 nästkommande oktober, alltså ett gott stycke in på nästa budgetår. Vid sådant förhållande syntes anslaget till detta institut böra i sagda budgetårs stat kvarstå under femte huvudtiteln. För närvarande syntes därför i ärendet icke erfordras annan åtgärd än att riksdagens medgivande inhämtades, att nyssberörda anslag för budgetåret 1924—1925 finge för tiden efter ortopediska institutets upphörande stå till Kungl. Maj:ts disposition för den användning i anslaget syfte, som Kungl. Maj:t prövade lämplig.

Det torde i och för sig vara fullt naturligt, att organisationen av den verksamhet, som utövas av det gymnastiskt-ortopediska institutet, vilken

Departementschefen.

organisation fastställdes för mer än ett halvt århundrade sedan, numera påkallar en omläggning för att bringas i överensstämmelse med de förändringar och nydaningar, som skett inom denna gren av läkekonsten. Det föreliggande förslaget att till karolinska mediko-kirurgiska institutet överflytta ortopediska institutets verksamhet synes mig också innebära ett steg i rätt riktning. I likhet med statskontoret och på av detta ämbetsverk anförda skäl anser jag emellertid, att den föreliggande utredningen i ämnet icke är så fullständig att på densamma kan grundas ett definitivt beslut rörande överflyttningen ifråga. I avbidan på att utredningen vinner erforderlig komplettering — vilken icke hinner verkställas inom sådan tid att frågan kan i slutgiltigt skick föreläggas innevarande års riksdag — lärer anslaget till institutet jämväl för nästa budgetår böra uppföras under femte huvudtiteln. Då emellertid avsikten är, att verksamheten vid institutet skall upphöra den 1 oktober 1924, torde det, på sätt statskontoret ifrågasatt, böra beredas möjlighet för Kungl. Maj:t, att efter tiden för institutets upphörande med medel från anslaget träffa anstalter i det syfte, vartill anslaget nu utgår.

På grund av det anförda får jag, efter samråd med chefen för ecklesiastikdepartementet, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, med uppförande i riksstaten under femte huvudtiteln av det ordinarie anslaget till ortopediska institutet med oförändrat belopp, 8,250 kronor, medgiva, att anslaget må från och med tidpunkten för institutets upphörande stå till Kungl. Maj:ts förfogande för den användning i anslagets syfte, som Kungl. Maj:t prövar lämplig.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall ävensom förordna, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

Torsten Wolff.